

Basariček bere poročilo o „zabaviščih“ (Kindergärten) ter sklene 1. da bi se ti zavodi imeli po celej domovini razširiti.; 2. da bi vlada skrbela za učitelje in učiteljke v tacih zavodih.

Stojanović predlaga, da bi se zbor zahvalil srbskej vladi, ki je veliko število bukev podarila pedagogičskemu društvu. (Sprejeto.)

Tomić P. želi, da pridejo zdaj posamesni predlogi na vrsto. (Se ne sprejme.)

Filipović oznanil za jutrajšnji dan izlet v Križevce.

Modec bere program tega izleta, podpisan od Lambla, ravnatelja gospodarske ondotne šole.

Potem se še telegrami preberejo iz Šabca, Pantovača, slov. Gorice, Celja in Prage.

Filipović se zahvaljuje vsem zborovalcem za prijaznost in potrpežljivost. Zahvaljuje se potem vladi, starešinstvu mesta Zagreba in tudi drugim soseskam, ki so kaj za ta zbor darovale, kakor tudi vsem ptujim gostom, ki so ta zbor s svojim prihodom počastili. (Živioklici od vseh strani.) Sklene svoj govor z besedami: Živila svobodna šola!

Buzolić se zahvaljuje v imenu zbora centralnemu odboru, ki je tako lepo zbor vredil. (Živioklici. Zbor se razide.)

Metelko

v

slovenskem slovstvu.

27. Da se je za naše slovstvo svetla zarja prikazala, komu se imamo zahvaliti? — Tako poprašuje v „Slovenskih mislih“ l. 1847 M. Majar, ter pravi: „Slavni kmetijski družbi na Kranjskim, ki nam Novice izdaja, čestitemu vredništvu naših Novic, verlim prijateljem, ki za Novice pišejo in hudobornih prepircov med seboj ne terpe, in vsim domorodcam, kateri nam slovstvo podpirajo, in slovenščini, bodi z besedo ali z djanjem, prijateljsko pomagajo“. — „In prav bi bilo, piše str. 7 v 2. listu Novic, da bi obči naš pravopis vsigdar upotrebovali, ne samo v Novicah, temuč tudi ako kake bukve, ali bodi kar hoče, pišemo. Mešati zdaj jedno zdaj drugo, je zmešnjava, ktera ni lepa in samo moti“.

V Bohoričici je poslovenil bil Metelko prej omenjene bukvice: „Serce ali spoznanje in zboljšanje človeškiga sercá“, ktere je And. Skopec iz Amerike v nemškem jeziku svojim prijatlom v Teržič poslal v spomin, in priporočil z besedami: Berite in premišlujte, spet in spet berite, in na-se obračajte! — ter jih oznanil v Novicah l. 22. „V resnici so te bukve tako lepe, piše v oznanilu še posebej Metelko, da se

jih človek skorej ne more naveličati brati, temuč če jih večkrat bere, lépši se mu zdé. Zavolj njih posebne lepote ali božjiga duha, kateri se iz njih glasí, smo jih na Krajnsko predjali, in akoravno upamo, da bo Krajncam ali sploh Slovincam z njimi tolikanj bolj vstreženo, ker dozday v krajnském jeziku še nismo imeli tacih bukev, iz katerih bi se mogel notranji človek prav spoznati: smo verh tega še takó naredili, da vsak, kateri te bukve kupi, s tem tudi svéto véro v Ameriki razširiti pomaga; ker vse, kar se per njih perdobi, se bo misijonarjem ali oznanovavcam svéte vére v Ameriko poslalo, de bi mógli z večimi perpomočki luč svete vere nekoliko delj v tiste kraje nesti, kjer dozday v strašni dušni temi peklenski duh kraljuje. — Iz teh bukev tudi vsak vídi, kako lepo branje imajo ljudje tudi v daljnih krajih svetá^a.

Metelko ranjkemu škofu Antonu Alojzju, kateri ga je jako čísal, pokloni posebej bukvice „Sercé“ in naznani njihov namen ter v posebnem pismu po nemški razodene svoje misli o stari in novi pisavi. — Te bukvice sem spisal v dosedanjem čerkopisji; to pa zato, si bode mislil marsikdo, ker jih želi kar se dá močno razširiti; ali — imam k temu še druge tehtne vzroke. Dasi ravno je dosedanji čerkopis (Bohoričica) v samoglasnikih zeló pomanjkljiv, in ker njih bistvenih razločkov ne more zaznamnjati, pravilno branje obtežuje, tujcem dela celó nemogoče; imá vendar po primerni spreminjavi dolgih in kratkih soglasnikov, pri kateri se med branjem okó manj utrují, svojo gotovo prednost pred mnogo drugimi pravopisi, tudi pred Gajevim.

Nekteri so za Gajico strastno vneti in ne číslajo nobenih razlogov, češ, njena vesoljnost, katero si pa le domíšljujejo, preseže vse drugo; nekteri so pa strastno razdraženi zoper njo in ne terpijo nobenih takih bukev v svoji hiši. V mojih očéh nima ne ta ne una stranka nobene veljave; jaz milujem obe, in zrem edino le na neoveržljive če tudi v strastni razdraženosti ali po predsodkih prezirane razloge. Svést si, da svetli knež in škof, prosti sleherne strasti, gledate le na to, kar je dobro, se derznem razložiti Vam o tem svoje razloge.

Čerke š, š, č, opovirajo hitro pisanje in sploh zadržujejo človeka, da ne more brez pogostnih prenehlejev zderžema pisati mnogo besedi — Gerk je iz tega vzroka odpravil celó piko nad *i* —; vélike so prevísoke ter v drobnem tisku nerédno razširjajo verstice; očem neprijetno pačijo pisavo, ako se samoglasniki, da se odpravijo dvombe, znamnjajo z velikrat potrebnimi naglaski. Nasledniki tega čerkopisja opuščajo toraj naglaske, in tudi pogoltnice pri *v, s, k*; zajdejo pa tako v mnoge druge nedoslednosti. V slovenščini se nobena beseda ne piše brez samoglasnika; toraj je nedosledno predloge *v, s, k* pisariti nam *v', s', k'*. V češčini naj že bo, ker ima svojo priliko; vendar celó Čehi zmehčujejo mnogokrat

one terdobe s pridjanim *e* ali *u*: ve vodé, ve mué, se střechy, se sveta, ke mné, ku konci itd.

Grajati je, da se nam. *z* piše *c*, ker temu znamnju oni glas s perva ni lasten, toraj ni klasičen, ter se v pisanji in tiskanji lahko zamenja z *e* . . .; brez *f* so pismena le preveč v verstah, premalo nad in pod njimi, vzlasti ker se v našem jeziku *f* skor nikdar ne rabi. Da se temu pride v okom, bi latinskimi čerkam pustiti se mógli njih izvorni glasovi, razločki pa očitno znamenjati. Do tega svésto pridemo in priti moramo. Kolike napake se sicer godijo v lastnih imenih! . . .

V nobenem slovanskem narečji pisatelji s svojim čerkopisjem niso tako nezadovoljni kot v českem, in pred kratkim je Hanka, da se odpravijo nelični *č*, *š*, *č*, nasvetoval drugačne znake (Jordans Jahrb. 1846) in v evangelijih jel jih tudi rabiti. Obžalovati je toraj, da je Gaj priporočati jel tako neprilčno pisavo.

Kar veseljnost zadéva, se-li po njej more doseči? Nikakor ne, mi je pisal prevred umerli Kopitar, ki se je zeló hudoval nad njo. — In kaj pridobi s tem naše ljudstvo v oliki? — Olikanim pa razna pisava težave ne dela. — Pravopis je treba vstanoviti, kateri ima za vse razločke bistvenih glasov svoje lastne znamenja, kar se zgoditi more le po cirilskem navodu. Do takega slovanskega vsem potrebam primerjenega pravopisa v prihodnje gotovo pride; dotlej pa je po moji misli bolje pomagati si za silo z že privajenim, kot pomanjkljivo zamenjávati s še bolj pomanjkljivim.

Iz tega se vidi, da Metelkota nikakor ni bila volja pustiti svoj pravopis in prijeti se Gajice. Motilo ga je tudi, ker je bilo sim ter tje brati o vzajemnem pravopisu slovanskem na podlagi latinske abecede itd. (cf. Entwurf eines gesammtslav. Alphab. auf lat. Grunde, nach den Ansichten eines Südslaven. Jordans Jahrb. 1847.)

Vse drugač pa je ravnal Slomšek. Prijatelj resničnega napredka, in vselej pripravljen, osebne misli temeljitim željam drugih in občnemu pridu podvreči, se je tudi novega pravopisa brez daljega pomislika poprijel, berž ko se je pokazalo, da je pri mnogoteri pomanjkljivosti vendar perva stopinja k vzajemnosti in književni edinosti Jugoslovanov (vid. Besed. Slomšku v spom. str. 11). Druge Drobntince njegove l. 1847 so tiskane bile že v Gajici. — Tega jako vesel spregovori o njih dr. Bleiweis v Novicah str. 180 gledé na Metelkovo nasprotvanje nekoliko bolj rezno:

„Cele Drobntince so se prikazale letas v novi obleki, to je, v novim pravopisu, kteriga bi že zdaj lahko stariga imenovali. To nas je prav razveselilo, ker je očitno znamenje, de je tudi na Štajarskim novi pravopis občinski pravopis, kteriga zdaj vsi imenitniši slovenski pisatelji po Krajskim, po Koroškim, Teržaškim in Goriškim pišejo in tudi

omikani kmetje brez spodtike beró. Zadnji čas bi bil tedej, de bi se od pravopisa tudi pri nas nič več ne govorilo, ker ni nad njim toliko ležeče, kakor nekteri mislijo, ki se ne morejo čez abecedo povzdigniti. Saj to vsak izobražen človek vé, de ga še ni v nobenim jeziku in de ga tudi nikdar ne bo — popolniga pravopisa, in de je prazno prizadevanje, taciga iskati; de torej tudi naš sedanji pravopis ni brez pomanjkljivosti. To pa je njegova gotova prednost, de z majhnimi razločki ga večí del Slovanov našiga cesarstva piše; in v ravno ti občjosti obstoji tudi prednost nemškiga, laškiga, francozkiga pravopisja, če ravno nobeden izmed njih ni popoln. Kdaj bojo tedej tudi Slovani jenjali abecedarji biti?! Oj! de bi si pač druge narode: Nemce, Lahe, Francoze itd. v izgled vzeli, kterim je več na reči, kakor na čerki ležeče! Naj bi Slovenci raji več pisali in dobriga, kakor pa se preganjali za gole čerke in se tako zmirej med abecedarje povračevali! Pač res je: de čerka morí, duh pa oživlja“.

Šolsko obzorje.

Iz Konjic. Da sedanje š. postave o obiskovanju šole kaj veljajo, se od dné do dné bolj kaže; toda kako trudapolno za šolska svetovalstva je izverševanje teh postav, nikdo ne dvomi. Da si naše krajno šolsko svetovalstvo v tej reči veliko prizadeva, je jasno; pa vse prizadevanje vendar ne more zaželenega sadú roditi. Pri nas je še precej otrok, ki bi po postavi mogli hoditi v šolo, pa ne hodijo; veliko jih je samo 1, 2 ali 3 leta v šolo hodilo, potlej pa izstopilo. V I. razredu imamo 129 otrok, v II. 90, v III. 70 in v IV. 37, vkup 326 — namesto 550. Učilnica I. razreda je prenapolnjena in za toliko učencev premajhna, v kateri je le 22 kratkih klopi. V vsaki klopi bi imeli le 4 učenci, k večemu 5 prostora, sedaj jih pa sedi v vsaki po 6. Kako težko v pisanji podučevati, če učenci tako natlačeni sedé, da se še gibati ne morejo, vsakdo lahko previdi. Blago misel je nekdo sprožil, da bi se napravila tukaj dekliska šola. Na vsako stran bode se tú morale prej ali pozneje nekaj storiti.

Naše najbližnje učiteljsko društvo je v Celji, čigar delovanje je dovelj znano. V Celjsko učiteljsko društvo smo vpisani tudi nekteri učitelji iz konjiškega okraja. Pa to ni dovolj, da se vpišemo v kako društvo, temuč moramo tudi kaj delati in od tega dobička imeti; mi pa v tej zadevi malo storimo in tedaj tudi nikakoršnega dobička nimamo. Celje je za nas predaleč, in ko bi hoteli vsaki mesec k zborovanju učiteljskega društva iti, bi nas to preveč stalo, ker naša plača ni tako mastna. Kaj nam je tedaj storiti, da v izobraževanju ne zaostajamo? Osnujmo si učiteljsko društvo s sedežem v Konjicah! Kako potrebno bi nam to bilo, tega menda nihče ne dvomi. Naši bližnji sosedge iz Slov. bistr. okraja bodo se nam gotovo radi pridružili. Samo pomislimo: le z zedinjenimi močmi se more kaj tehtnega storiti. Sloga jači, nesloga tlači. Učitelji konjiškega okraja tedaj naprej!

Še eno novico! Še ni dolgo, kar je učitelj v n. v šoli nekega zeló nemirnega dečka zlasal in ga stati pustil. Zategadelj se jame otrok močno jokati. Učitelj mu zapové molčati, da bi drugih ne motil, pa vse nič ne pomaga. Ko